

Предраг Драгутиновић

Који чита да разуме

Теме из Светог Писма Новог Завета

Хришћански културни центар др Радован Биговић

и

Библијски институт Православног богословског
факултета Универзитета у Београду

Београд 2015

Мојој породици
Тайјани, Јоакиму и Мили

Уредник:

Презвитер др Александар Ђаковац, доцент,
Православни богословски факултет Универзитета у Београду

Рецензенти:

Проф. др Војислав Јелић, редовни професор,
Филозофски факултет Универзитета у Београду

Проф. др Зоран Крстић, ванредни професор,
Православни богословски факултет Универзитета у Београду

Проф. др Родољуб Кубат, ванредни професор,
Православни богословски факултет Универзитета у Београду

Садржај

Реч уредника • IX •
Предговор аутора • XI •

Који чита да разуме Теме из Светог Писма Новог Завета I. Еванђеље

Родослов Исуса Христѡа • 1 • Ко су „сиромашни духом“ из *Мтѡ 5, 3?* – *покушај једној алтернативној тумачења* – • 5 • *Браћа и сестре Исуса Христѡа* • 9 • *Хула на Духа Светѡго* • 13 • *Првоврховни Аѡстѡл* • 17 • „*Синови су слободни*“ (*Мтѡ 17, 26*) • 21 • *Суд и ѡрашњање* (*Мтѡ 18, 23–35*) • 24 • *Христѡва есхѡлошка беседа* • 28 • *Цвеѡи – ѡчеѡах сѡрадања Госѡдњеѡ* (*Мк 11, 1–11*) • 32 • *Цару цареву, Богу Божије* (*Мк 12, 13–17*) • 36 • *Две ѡраболе о крају светѡа* (*Мк 13, 28–37*) • 39 • *Крсна смрт Госѡдња* • 42 • *Исѡведање вере римској кѡѡѡана* • 45 • *Младић у ѡразном ѡробу* (*Мк 16, 5*) – *ранохристѡанска васкршња кѡѡѡеза* – • 49 • *Седмдесѡорица аѡстѡла* • 52 • *Прича о безумном боѡѡашу* (*Лк 12, 16–21*) • 56 • *Прича о блудном сину* (*Лк 15, 11–32*) • 59 • *Парабола о неѡраведном ѡравѡѡѡу* (*Лк 16, 1–13*) • 69 • *О боѡѡашу и Лазару* (*Лк 16, 19–31*) • 79 • *О неѡрекидној моѡѡѡи* (*Лк 18, 1–8*) • 83 • *О ѡме како се ѡреба моѡѡѡи* (*Лк 18, 9–14*) • 87 • *Парабола о злим виноѡрадарима* (*Лк 20, 9–19*) • 91 • *Удовѡѡѡне леѡѡѡе* (*Лк 21, 1–4*) • 97 • *Два ножа* • 101 • *Пуѡи у Емаус* (*Лк 24, 13–35*) • 105 • „*Шѡа је ѡеби до мене, жено?*“ • 116 • „*Јелини*“ у Еванђељу ѡо Јовану (*Јн 7, 35; 12, 20*) • 120 • *Тројезични крсни ѡѡѡѡѡ* (*Јн 19, 20*) • 124 • *Нова ѡородица ѡод крсѡм* (*Јн 19, 25–27*) • 127 • „*Не доѡѡѡи ме се*“ • 130 • „*Госѡд мој и Бој мој!*“ • 135 • *Наслеђе Аѡстѡла Јована* • 139 •

Марија Мајдалина њрема сведочанствима канонских Еванђеља • 143 •
Још једно „изгубљено Еванђеље“? • 148 •

Који чита да разуме

Теме из Светог Писма Новог Завета II. Апостол

Ломљење хлеба у Делима ајосћолским (2, 42.46; 20, 7) • 153 •
Ломљење хлеба у Делима ајосћолским 27, 33–38 • 156 • Јовановска
Педесетница и Дела ајосћолска • 159 • „Слаби“ и „јаки“ у вери (Рим
14, 1; 15, 1) • 163 • Поздрав Руфу и мајци (Рим 16, 13) • 169 • Поделе у
Коринћу (1Кор 1, 10–17) • 172 • Појлавари овога века (1Кор 2, 8) • 178 •
Престуј коринћској блудника и казна (1Кор 5, 1–5) • 181 • Хришћани
њред незнабожачким судовима (1Кор 6, 1–8) • 187 • Поделе и њодвајања:
нужности или неодоустиво силање (1Кор 11, 17–19) • 191 • Дарови Духа
Светиога • 195 • Дар њоворења језика • 198 • Жене у Новом Завету • 202 •
„Кришћаване за мртве“ (1Кор 15, 29) • 211 • „Жалац у тело“ (2Кор 12,
7) • 218 • Сукоб у Анћиохији (Гал 2, 11–14) • 224 • Ране Исусове (Гал 6,
17) – Ајосћол Павле о крсној смрти Госиода Исуса Христга – • 230 •
Философија у Колоси (Кол 2, 8) • 233 • Богајствиво и сиромаштво
у Посланици Јаковљевој • 239 • Јаков Заведеев, Јаков Алфејев
и Јаков, браћи Госиодњи • 245 •

Прејоруже за даље читане • 249 •

Индекс библијских стихова • 253 •

Индекс имена библијских личности • 271 •

Индекс библијских топонима • 274 •

Индекс имена осталих личности, аутора и топонима • 275 •

Реч уредника

Егзегеза Светог Писма је одувек представљала темељ хришћанске теологије. Дела великих патристичких писаца, попут Св. Василија Великог, Св. Григорија Богослова, Св. Јована Златоустог *et cetera*, најчешће су беседе на одређена библијска места. То нам указује на превасходно литургијски карактер светописамске егзегезе. Свето Писмо је писано у Цркви и за Цркву. Евхаристија стога представља основу и референтни оквир његовог разумевања. Али, тумачење никада није завршено. Не постоји савршено и коначно егзегетско решење које бисмо могли напросто да понављамо. Јер тумачење, као и сам језик, временом потребује да буде протумачено.

Реч Божија јесте дата једном за свагда, али је задатак тумача да је у сваком времену учине разумљивом. Тај задатак је могуће обавити само ако се, с једне стране, добро познају друштвене и културолошке прилике слушалаца, које се веома брзо мењају. Са друге стране, неопходно је да тумач буде урођен у опитно искуство догађаја литургијског сабрања, али и да поседује широко познавање многовековних егзегетских метода и пракси. Јер разумљивост је вишеслојна, она се не може редуковати само на формално когнитивно разумевање исказа. Неко може да разуме речи и њихов смисао, чак и да донекле наслути интенцију, али не и да стварно разуме поруку, уколико му метафорички систем није познат и близак.

Стога, задатак тумача није нимало једноставан. Он мора да урони у светописамску семиотику и да произнесе егзегезу која ће слушаоцима или читаоцима заиста олакшати разумевање Речи Божије. Нарочито је тешко, у мноштву теолошких, историј-

ских, филолошких и других парадигми издвојити фундаирајуће елементе и показати њихову укорененост у заједничком извору (*ἀρχή*) и циљу (*τέλος*).

Имајући све ово у виду, настала је идеја о сарадњи *Православља – новина Српске Папирјаршије* са г. Предрагом Драгутиновићем, професором Катедре за библистику на Православном богословском факултету Универзитета у Београду. Намера је била да се читаоцима пружи могућност да се, на разумљив и приступачан, а ипак врло стручан и поуздан начин, упознају са достигнућима православне егзегезе, која у обзир узима непрегледну ризницу светоотачког предања али и увиде савремених коментатора и стручњака. Жеља нам је нарочито била да представимо тумачење оних места Новог Завета која имају посебан богословски значај, као и места која читаоцима причињавају нарочите потешкоће у разумевању. Тако су у избор места која су анализирана укључене и сугестије многих свештенослужитеља и вероучитеља. Текстови сабрани у овој књизи представљају плод дугогодишњег труда и истраживања аутора. Они су намењени свакоме ко је заинтересован за дубље и студиозније проучавање Речи Божије.

Презвијтер др Александар Ђаковац

Предговор аутора

Када ме је пре неколико година мој познаник из студентских дана, данас колега на Православном богословском факултету и уредник новина Српске Патријаршије *Православље*, о. Александар Ђаковац, упитао да ли бих био расположен да нешто од својих истраживања на пољу Светог Писма Новог Завета поделим са читаоцима новина, нисам се много двоумио. Идеја је била да се на приступачном језику и у кратким формама тумаче тешко разумљива места из Новог Завета. Нисам се много двоумио из два разлога. Прво, сматрао сам да је веома важно да библијски текстови, од којих се савремени човек вишеструко отуђио, налазе пут до људи кроз извесна посредовања која могу да им омогуће да премосте тешкоће са којима се често сусрећу у непосредном додиру са њима. Друго, понуђена форма „питања и одговори“ је у древној Цркви имала своје значајно место. Свети Оци и учитељи Цркве су управо у тој форми тумачили тешко разумљива места из Библије. Осетио сам да је овај подухват добра прилика за обнављање ове древне форме тумачења Писма у савременом контексту.

Када сам почео да објављујем кратка тумачења у *Православљу* нисам ни слутио да ће се рубрика „Из ризнице православног тумачења Светог Писма“ претворити у неотуђиви део идентитета новина у протеклих неколико година. Трудио сам се да што редовније објављујем текстове, а мотив сам црпео из сазнања да се они читају. Зборник текстова који је пред читаоцима састоји се од 70 наслова који су у протекле четири године објављивани у новинама *Православље*. Сматрао сам да је добро сакупити их на једно место и на тај начин учинити доступнијим свим заинтересованим. Тако је настала књига

под насловом *Који чита да разуме. Теме из Светог Писма Новог Завета*. Овај наслов преузима мотив из Еванђеља по Марку (13, 14) и жели да истакне конститутивност разумевања Писма за теолошку мисао и препознавање знакова времена.

На крају, подвукао бих следеће: од самог почетка сам био свестан да немам намеру да другима протумачим неко место из Новог Завета. Убеђен сам да се библијски текстови не могу протумачити једном за свагда. О томе сведочи непрегледно богатство различитих тумачења Библије у светоотачком наслеђу. Моја намера је првенствено била да кроз своја тумачења потакнем и охрабрим читаоце да сами читају Нови Завет, одлажући моје тумачење на страну и узимајући у руке Библију. Намера ми је дакле била да, као информисани читалац Библије, испосредујем другима знања о тексту, наслутим поруку текста, али напослетку једино право тумачење јесте оно које увиди и доживи да је „Реч Божија жива и делотворна, оштрија од свакога двосклога мача, и продире све до раздвајања душе и духа, зглобова и сржи, и суди намере и помисли срца“ (Јев 4, 12). То је нешто што нико не може уместо некога да увиди, или да доживи. Библијски текстови захтевају од нас да постану суштински део нашег живота, светила која нас воде кроз беспуће егзистениције. Ако сам негде макар у назнакама успео да навестим овај моменат, ако сам читаоце потакао да сами буду тумачи и „творци речи“ (Јак 1, 22), онда могу сматрати да сам нешто постигао.

Захвалност за издавање ове књиге дугујем Хришћанском културном центру др Радован Биговић и Библијском институту Православног богословског факултета. Нарочито сам захвалан г. Срећку Петровићу на беспрекорној сарадњи од самог почетка до данас. Захвалан сам свима који су претходних година читали ове текстове и који ће, надам се и убудуће, налазити у њима инспирацију да тумаче Библију, сопственим животом пре свега. Књигу посвећујем својој породици у знак захвалности што пречесто трпи моје одсуство.

*О Илиндану 2015. године
Предрај Драгићиновић*